

Hvor skal vi gjøre av fosforet fra biogassanleggene?

Kristin Espeset, Miljøavdelingen

Statsforvaltaren i Vestland

26.09.2025

Drømmen !

- At **organisk avfall** (som fiske slam, matavfall, avløpsslam, fiskeensilasje, næringsmiddelavfall osv) **blir brukt til å lage gjødsel** som:
 - Har riktig NPK-forhold (Nitrogen:Fosfor:Kalium)
 - Har en form som gjør at den kan spres med maskinparken som gårdbrukere allerede har
 - Lagringsstabil
 - Jevn kvalitet, som er dokumentert over tid som gjør at en kan ha tillit til produktet. Ikke urenheter og forurensing.
- Og selvfølgelig at **gjødselen blir brukt på åkrer der det er behov for gjødselen og at fosforet dermed blir utnyttet som en ressurs. FAKTISK SIRKULARLITET!**

Statsforvalteren i Innlandet

Foto:

Hva har biogassanleggene planlagt at bioresten skal brukes til?

Bruk	Kommentar
Sende til avfallsanlegg (kompostering) for å lage jordblanding, kompost	Jordblandinger har mye høyere fosfornivå enn plantene trenger. Vi ser at det blir deponert/brukt i utfyllinger.
Jordforbedring	Ikke behov for organisk materiale eller fosfor hos oss.
Direkte på kornjord uten forbehandling	Ikke riktig NPK, mangler utstyr til å spre?
Biokull	Usikker nytte med naturgitte forholdene i Norge
Spre direkte på grasareal uten forbehandling	Ikke behov for fosforet.
Intensjon om å lage pelletert gjødsel til bruk på kornareal	Den optimale løsningen! Er ikke realisert. Krever store investeringer. Krever nasjonale insentiver.

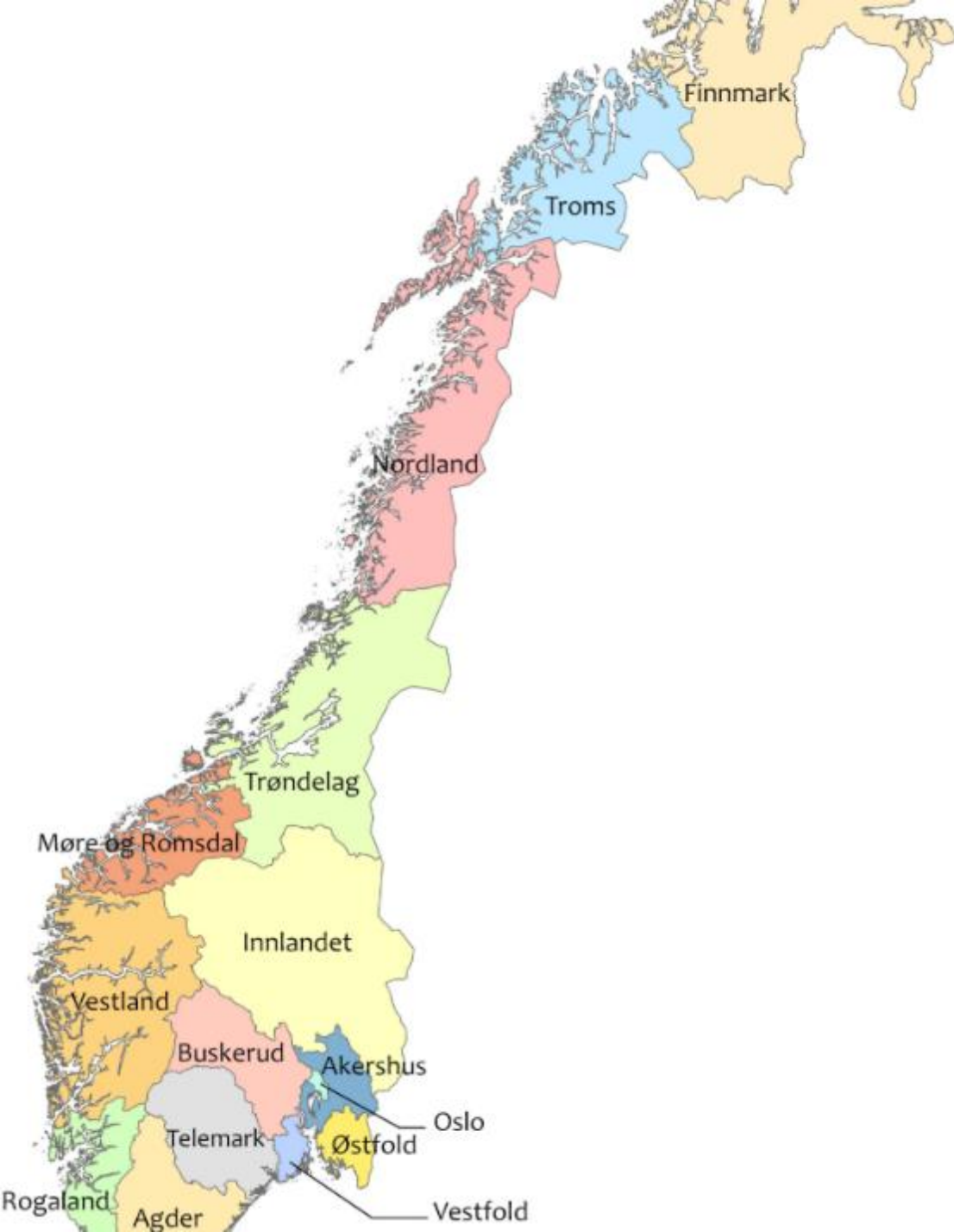
Vestland fylke

Vi **har** i vårt fylke:

- Grasproduksjon – mange husdyr
- Fukt- og bær dyrking

Vi **har ikke**:

- Korndyrking (500 daa totalt hele fylket)
- Lite potet- og grønsaksproduksjon

Ku og sau har vi mange av i Vestland

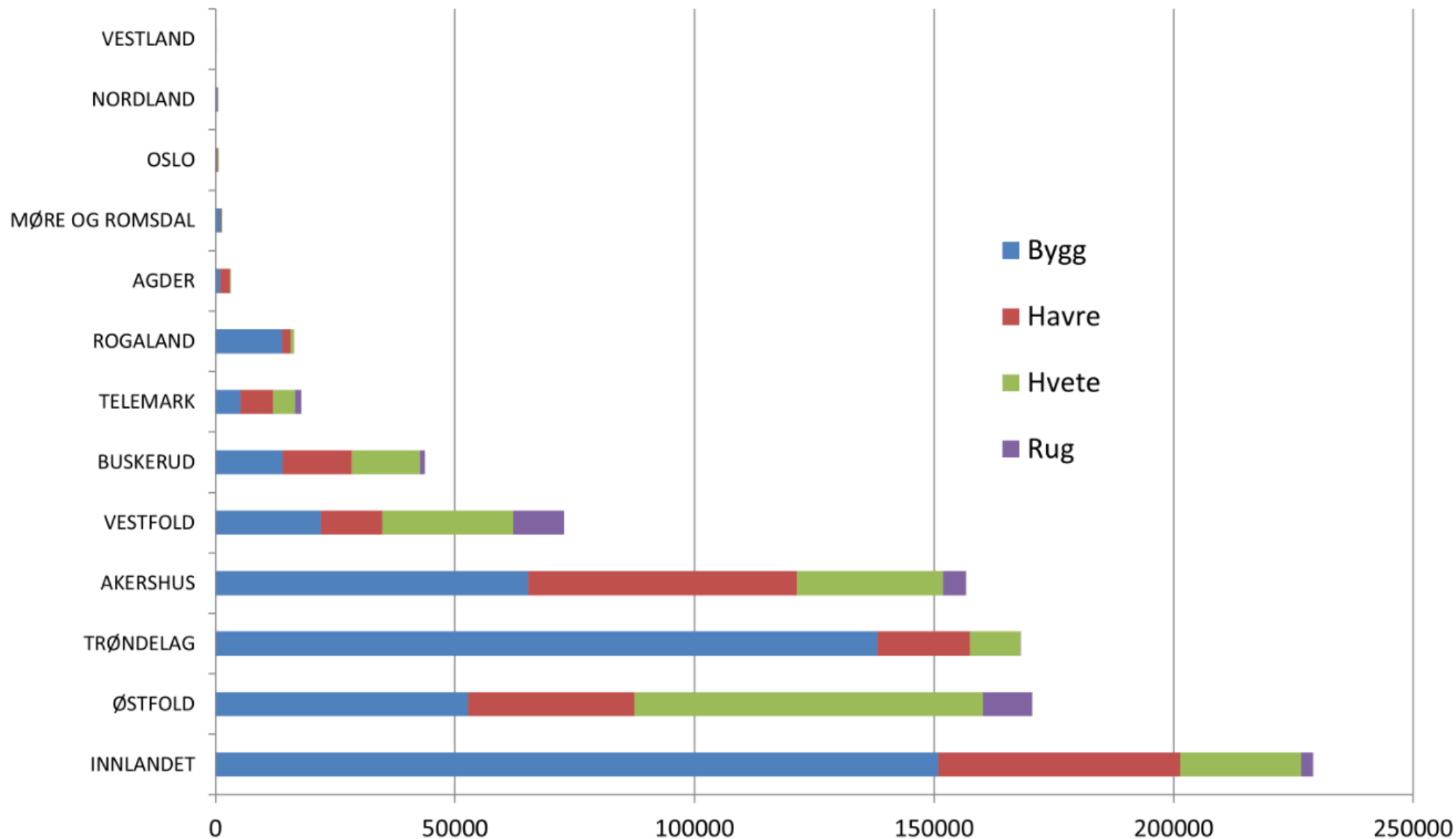

Statsforvaltaren i Vestland

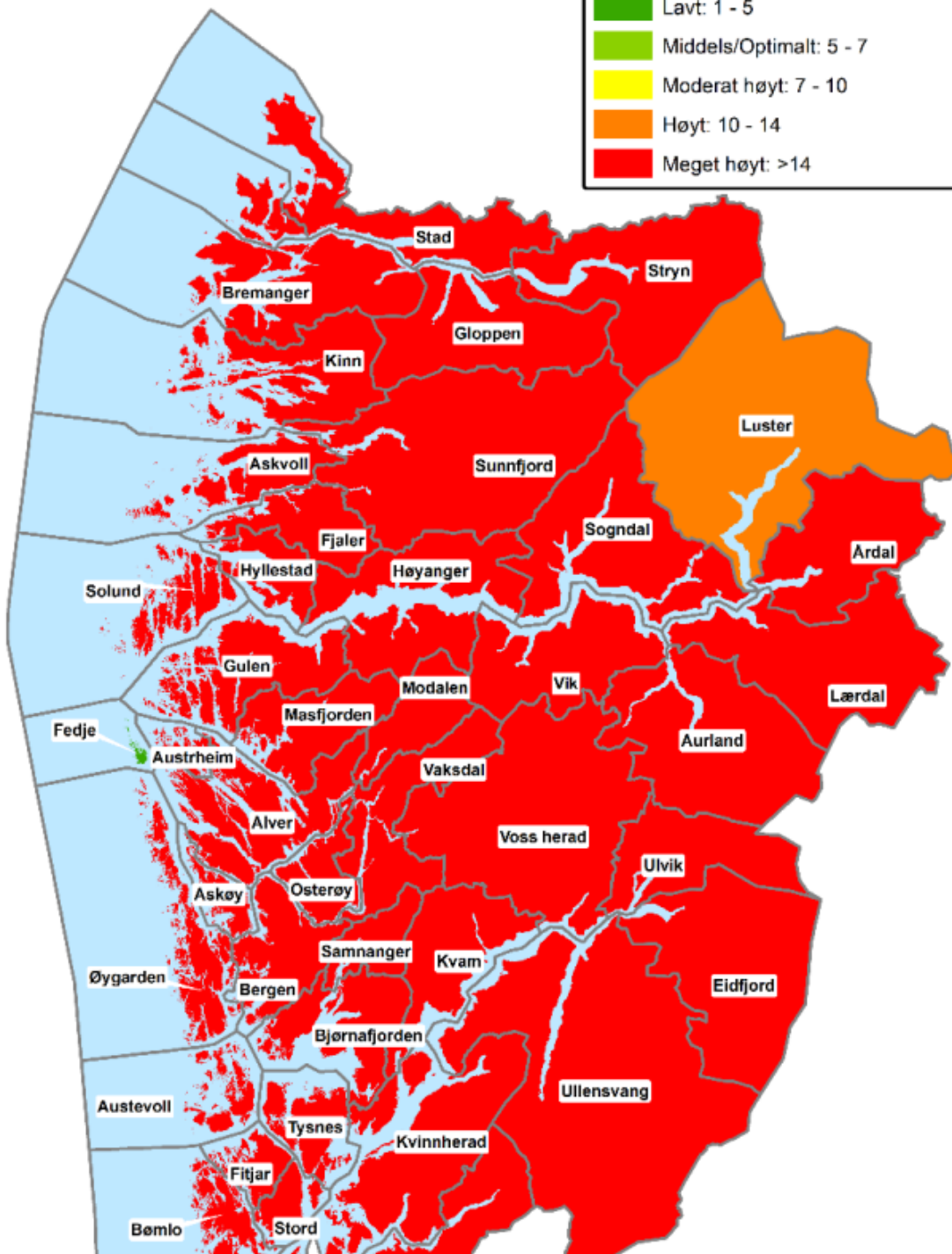
Foto: Statsforvalteren i Innlandet

26.09.2025

Kornproduksjon i fylkene i 2024

Kilde: Landbruksdirektoratet (leveransedata og produksjonstilskudd)

Mye husdyrgjødsel – mye fosfor i jorden

Figuren viser P- AL som er plantetilgjengelig fosfor i jord.

Høye verdier skyldes høy husdyrtetthet i forhold til areal, som har resultert i overforbruk av fosfor.

Høye P-AL-verdier forårsaker miljøutfordringer som forurensning av ferskvann og unødvendig sløsing med fosfor som ressurs.

Situasjonen før og etter innføring av nytt gjødselregelverk

Vi har sett på utvalg av relevante kommuner for biogassproduksjon og finner at:

1. Det er noe ledig spreieareal i kommunene nå.
2. Det mangler spreieareal i 2033 når gjødselregelverket er fullt innført.

NB! Da teller vi bare fosforet fra landbruket!

Rogaland har ikke ledig spreieareal allerede nå.

Til biogassanlegg:

Fra 45 – 100 % av fosforet kommer fra andre kilder * enn husdyrgjødsel

* som fiskeslam, matavfall, avløpsslam, fiskeensilasje, næringsmiddelavfall osv

Ikke behov for fosfor

Jordbruksarealene i Vestland har ikke behov for å få tilført mer fosfor enn det som allerede er tilgjengelig fra husdyrgjødsel i fylket.

Gjødselregelverket ser bort fra store reserver av fosfor i jorda, og åpner for å tilføre mer fosfor enn plantene har behov for.

Selv med bruk innenfor rammene av gjødselregelverket vil det være for lite spredeareal i regionen til husdyrgjødselen, og det vil ikke være tilgjengelige areal der det kan tilføres fosfor fra andre kilder.

Tillatelsene gitt til biogassanlegg i Vestland

For å hindre forurensning og sikre materialgjenvinning har vi satt vilkår som er hjemlet i forurensningsloven og avfallsforskriften.

Ansvarsdeling Mattilsynet og forurensningsmyndigheten

- Mattilsynet ikke involvert når biologisk avfall deponeres på grunn av for dårlig kvalitet eller manglende etterspørsel.
- Mattilsynet har ikke noen rolle dersom det biorest brukes under vekstsjiktet (øverste 40 cm) der plantenes røtter ikke når

----> Der er det forurensningsloven som gjelder.

Utfordringer og muligheter i Vestland fylke

Bønder i Vestland har behov for:

- Gjødning uten fosfor
- Gjødning med mye nitrogen
- God infrastruktur for transport og lagring av husdyrgjødning / biorest
- Tilgjengelig informasjon om biorestens næringsinnhold
- Enkel tilgang til rådgiving om optimalt bruk av biorest

Oppsummering

Vi har en utfordring foran oss for å få faktisk sirkularitet av fosfor!

Skal vi få det til må det til en mye bedre koordinering og samhandling på nasjonalt nivå.

Alle som har noe med dette må møtes på samme arena.

Virkemidler: regulering, avgifter, tilskudd, forskningsmidler osv.

Alle aktører, både offentlige og private, må bidra mye mer

Politikere må forstå problemstillingen og gjøre noe med det.

Kan ikke forvente at dette ordnes av seg selv.